

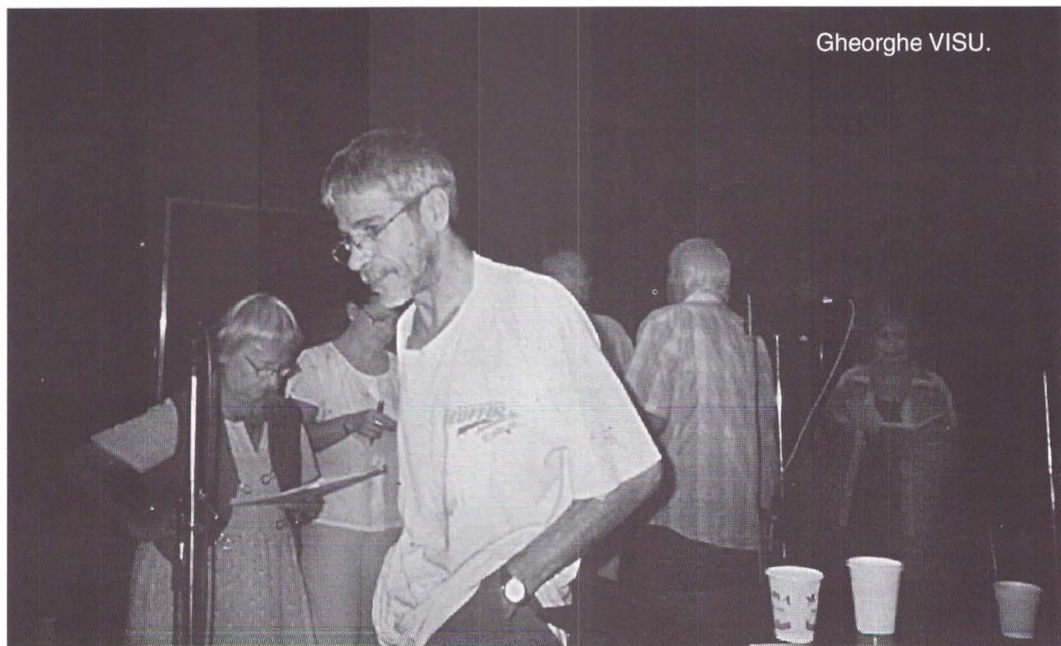
Constantin PARASCHIVESCU

RADIO

Premiere, proiecte

Joi, 16 decembrie 2004, la centrul de presă al Societății Române de Radiodifuziune, a avut loc auditiia spectacolului *Duios Anastasia trecea*, după o nuelă de Dumitru Radu Popescu publicată în 1967. Prilej cu care am aflat de la conducerea inimosului colectiv al Teatrului la microfon (director onorific: Cătălina Buzoianu, redactor-șef: Attila Vizauer) de concretizarea a două remarcabile inițiative – una la care am fost și eu părtaș, *Un tramvai numit Popescu*, spectacol după opera literară a lui Cristian Popescu, prezentat într-un tramvai itinerant prin Capitală (și se pare că și alte orașe și-au arătat disponibilitatea), alta privind auditiia în școli, cu piese ale unor importanți autori români și străini, despre ale căror ecouri pozitive nu cred că se îndoiește cineva. Semne binevenite de sporire a audienței acestui gen de spectacole, dar indiscutabil de rezonanță culturală prin promovarea unor valori artistice reale, în modalități inedite și consacrate, instructive și atractive.

La obișnuitele premiere se adaugă, de la o vreme, cele care ilustrează o diversitate de cicluri, precum: „*Teatru-serial*“ (cu premiere – *Iscusitul hidalgo don Quijote de la Mancha* după Cervantes, regia Cristian Munteanu, și reluări – *Castelul pălărierului*, dramatizare după Cronin, regia Dan Puican), „*Poezia teatrului scurt*“ (cu piese scrise de autori debutanți sau consacrați, ca Dumitru Solomon, Iosif Naghiu, Vlad Zografi, Alina Nelega ș.a.), „*Zilele comediei românești*“ (în sezonul estival, cu piese mai puțin jucate și cunoscute, ca *Două femei împotriva unui*

Gheorghe VISU.

bărbat de Mihail Kogălniceanu, *Comedia vremii* sau *Franțuzitele* de Costache Facca, *Un poet romantic* de Matei Millo etc.), „*Biografii-memorii*“ (teatru-document despre personalități, ca Nina Berberova, *File din exil*, sau Vlad Mugur, *Craiova – mon amour*), „*Invitație la musical*“ (*Păguboșii* după Miron Radu Paraschivescu, muzica Laurențiu Profeta), „*Voci și spectacole memorabile*“ (în colaborare cu UNITER, „carte audio“ cum i s-a spus, a valoroaselor spectacole de teatru din țară, până acum înregistrate trei – *Nepotul lui Rameau* de Diderot, în regia lui David Esrig, cu protagoniștii consacrați Gheorghe Dinică și Marin Moraru, *Celălalt Cioran*, spectacol-lectură realizat de Radu Penciulescu după un scenariu de George Banu, cu Ovidiu Iuliu Moldovan, *Craii de Curtea-Veche* după Mateiu Caragiale, în interpretarea și regia lui Alexandru Repan).

Unele premiere fructifică optim resursele de comic subtil sau tragicomic ale unui interpret, ca Virgil Ogășanu de pildă, în *Iscusitul hidalgo* și *Avarul* (regia Dan Puican) sau de cameleonism în expresia unui profitor universal, ca Harpagon, reluat acum, după aproape 50 de ani de la creația lui Ion Fintesteșanu (1956), într-o măiastră interpretare a lui Ion Lucian (un *Tartuffe* tradus de Romulus Vulpescu, adaptat de Domnica Țundrea, regizat de veteranul undelor radio Ion Vova, cu – surpriză – o interpretă ce a figurat și în distribuția de atunci, Carmen Stănescu). Altele, valorifică ineditul unui text, ca prea puțin cunoscutul *Șun* de George Călinescu, publicat, dar nereprezentat (cu Adrian Pinteș, regia Vasile Manta), sau și mai puțin cunoscutul *Bachus* de Jean Cocteau, tradus de Sanda Mihăescu-Cârșteanu și dedicat tinerilor români care s-au sacrificat în decembrie 1989 pentru libertate, ideal elogiât și de autor prin evocarea unui ritual inedit de jertfă din secolul XVI (premieră pe țară, adaptare Georgeta Răboj, regia Constantin Dinischiotu). Voci tinere, talentate și cu savuroasă vitalitate, dialoghează și cântă într-un muzical antrenant adaptat pentru radio de Doina Papp, *Păguboșii*, după Miron Radu Paraschivescu, libretul Eugen Rotaru, muzica Laurențiu Profeta, dirijat cu autoritatea indicațiilor regizorale de Ilinca Stih.

Registrul dramatic tulburător, ca ecou și la stingerea ultimului sunet, resimțim mai ales în două premiere după prozatori contemporani, cu personaje feminine protagoniste, Mario Vargas Llosa, *Domnișoara din Tacna* și Dumitru Radu Popescu, *Duios Anastasia trecea*. Ambele, în regia lui Cristian Munteanu. Al cărui prim, excepțional merit, zic eu, este distribuirea în aceste roluri a actrițelor Rodica Tapalagă și, respectiv, Virginia Mirea. Prima numită reușește perfect a sugera, prin mlădierea tonului, alternanța de vârste ale eroinei, de la anii primăvăratice ai iubirii la toamna trădării și însingurării, apoi iarna unui „mănunchi de zbârcituri“, care e Mamaia centenară dintr-o poveste peruană cu război, sclavi, lume ce visa la Paris ca „sucursală a paradisului“. Piesă scrisă de romancierul însuși în 1981, cu ecouri autobiografice și structură narativă complexă, interferând prezentul cu trecutul în episoade ilustrative și de tensiune, în confruntări și reflecții, ca o ciudată, dar verosimilă cronică de familie. Glasul scriitorului e concentrat pe dileme și deslușiri, cu reală naturalețe la Gheorghe Visu, ca înotătorul singur printre talazuri ce-l sulesc în timp și-n gând. Și e răscolitoare alternanța de voci cu eroina, Rodica Tapalagă construind, din șoapte și acute, din ezitări, clopoței jucăuși de fetiță și pierderi de ton, de energie, de memorie, un personaj fragil și bizar, vulnerabil și orgolios, ca un bibelou pe care-l prinzi în inimă să nu se spargă. Tumultul ce răzbate din adânc în muzică e o prevestire și o disperare (George Marcu). Despre Anastasia lui D.R.P. s-a spus, la publicarea navelic în 1967, că e o „reluare în contemporaneitate a mitului Antigonei“ printr-o dramatică înfruntare pe care o provoacă „între legile nescrise ale datinii strămoșești legate de «marea

Rodica TAPALAGĂ.

trece» și legile scrise, birocratice“. Când a făcut filmul în 1979, Alexandru Tatos vorbea despre micimea omenească pentru care nimic nu mai are valoare, căreia i se opune gestul „nobil, superidealist, poate inutil“ al Anastasiei. Curios – și trist – e că acum se adâncește nota inutilă, cum sesiza autorul (la audiția din 16 decembrie 2004), când, din îndârjirea Virginiei Mirea-*Anastasia* i s-a relevat „isteria inutilă (și ridicolă) a adevărului“. Ce preț mai are el în societatea de azi? Grav și grotesc statut uman, am zice, în care tragedia e proiecția – și demnitatea – ficțiunii, iar comedia (proastă) e a realității, unde adevărul n-are loc nici cât un zbenghi. Dar asta e vremea, iar ecourile ficțiunii ating prin voința eroinei dimensiuni universale, cum socoate Pușa Roth care a dramatizat nuvela. Rezonanțe certe de tragediană în intonațiile actriței, cunoscută mai mult pentru prestații comice, contrast subtil și de efect cu glisările insinuant-echivoce ale lui Mircea Albulescu (*Costaiche*), molatice și ale lui Alexandru Jitea (*Emil*). Cu dramatism sporit prin intervențiile *Cătărinei* (vocea gravă Oana Ștefănescu), *Anastasierii copil* (senină Ioana Calotă), sunetele de pasăre speriată ale viorii (Marian Grigore) și muzica originală răscolitoare (George Marcu). Cătălina Buzoianu pronostica o versiune scenică în perspectivă; ar merita.